Дэча 5 фэн. (3 кап.).

№ 1 (93) 1 студня 1917 г. Другі год выданьня.

ГОМАН

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакції: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыції: М. Стэфанская 23.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты:
на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Цэна абвестак:
на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

Вострые бітвы у Румыніі.

31 сьнежня.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Артылерыйская бітва ад часу да часу узнімалася на поудні ад каналу Лябассэ, наабапол Соммы і на паўночным заходзі ад Рэймсу. На палудзенным беразі Анкр ад нашаго агня ўзарваліся некалькі складоў амуніціі ворагоў.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: На палудні ад Якобштадта узмацаваўся агонь артылеры.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: У Малдаўскіх гарах на граніцы—удачные для нас бітвы. На поўначы ад даліны Уж нямецкіе войскі адабралі ў расейцоў вяршыну Солымтар і удзержалі яе, ня гледзячы на сільную контратаку. Узяты ў палон 1 афіцэр і 80 салдатоў. Нямецкіе і аўстрыяцкіе палкі наабапол даліны Ойтоса здабылі румынска-расейскіе пазыціі, а ў даліне Путна ў вострай бітве за кожын дом узялі Гульнічы. Каля Нэрэйна, ў даліне Забала, нашы войскі йдуць уперод.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: На поўначы і на ўсходзі ад Рымніку-Сарат нашы войскі спаткалі сільны адпор, асабліва на краю гор. У адважнай атацы яны ўварваліся на пазыціі ворагоў і адбілі пасьля на іх сільные контратакі. Між Рымніку-Сарат і далінай Буцауля ў вострых бітвах мы гэтак сама пасунуліся ўпярод.

Дунайская армія, б'ючыся, падбліжаецца да крэпка ўмацаванай лініі Гургэті—Цынцэа (на заходзі і палудзенным заходзі ад Браіла).

У Добруджы боўгарскіе войскі мелі ўдачу проці Мачына.

Македонскі фронт: На Струме—удачные опэрації боўгарскіх і турэцкіх патрулёў.

Пагібель французскаго броненосца.

ПАРЫЖ. Ваеннае міністэрство апавешчае:

Броненосец «Gaulois» затануў 27.XII у Сяродземным моры ад торпэды падводнай лодкі. Броненосец пайшоў на дно ў поў гадзіны.

Налёт на Суліну.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нямецкі марскі самалёт 29 сьнежня абкідаў бомбамі партовые будоўлі і караблі ворагоў у Суліне.

На румынскім фронці.

АМСТЭРДАМ. Увесь румынскі фронт бароняць цяпер адны толькі расейскіе войскі. Румынскіе дывізіі ўзяты за фронт, бо ім загадаюць выступіць на бітву толькі пазьней. Брусілов са сваей арміей заняў сільную зашчытную пазыцію. Вялікіе рэзэрвы ўвесь час ідуць у Бэссарабію.

Недахватка ботоў.

БЭРЛІН. У палонных румыноў знайшлі прыказ начальніка інтэндантства І-ай румынскай дывізіі, ў каторым загадываецца знімаць у палонных боты і аддаваць сваім салдатам.

Крытычнае палажэньне.

ШТОКГОЛЬМ. «Утро Россіі» друкуе сэнсацыйную стацьцю, у якой даводзіцца, што Расея сама не здалее выдзержаць вялікаго націску цэнтральных дзержаў. Англія і Францыя із гэтай прычыны павінны пачаць на Заходзі новае наступленьне, каб аблягчыць націск на Расею. Інačэй на ўсходнім фронці могуць паўтарыцца здарэньня, якіе маюць цяпер мейсцо ў Румыніі.

Грозьба рэволюціей у Расеі.

КОПЭНГАГА. Акуратная справоздача аб рэволюцыйнай прамове Чхэнкэлі ў Г. Думе дае доказ безпрыкладнай трывогі, якая цяпер пануе ў Расеі. Чхэнкэлі сказаў:

„Самаупраўна організованая парлямэнцкая большасць востра выступае проці міра, каб укрыць гэтак факт, што ўвесь расейскі нарад і расейскіе работнікі нічога так крэпка не жадаюць, як міра... У паступоваго блока, каторы тут завёў шалёны танец, німа ніводнай разумнай мэты. Ен уціснуўся між правіцельствам і народам, каб усіх зрабіць нявольнікамі саюзнай дзержавы (Англіі), каторую цяпер усе ненавідзяць больш, чым ўсіх ворагоў, хаця ў змаганьні з імі найлепшые людзі ліюць сваю кроў. Калі ў гэтым хаосе правіцельство не уступіць, дык астаецца толькі адзін ратунак: **рэвалюція**. Ніхто не выступае проці уціску работнікоў. Гэта—ганьба, якой не магло бы здарыцца ў нашых ворагоў. Але **народ ужо паднімаецца**: яго нельга больш ашуківаць!“

Агульна-эуропэйскі крызіс.

ТУРЫН. Газэта «Stampa» друкуе стацьцю аб ваенным палажэньні. За мінулый год вайна с пагляду стратэгічнаго не даведзена да канца. Вельмі пашырэна думка, што вайна будзе трываць ешчэ вельмі доўга. Але трэба жадаць канца вайны не дзеля ваенных, а экономічных прычын. У-ва ўсіх гасударствах канчаюцца запасы сырых матэр'ялоў. У наступаючым гаду будзе ешчэ горш. Англія перэжывае транспортны крызіс. Амэрыка адмаўляецца ад пасыланьня надалей скур і бавоўны. У Расеі—такое разстройство на чыгунках, што Пецярбург ня мяе хлеба, хаця на Украіне магазыны напоўнены збожжэм.

У Аргентыне спыніліся работы, бо спыніўся прыток людзеў з Эуропы. Палудзенная Амэрыка перэжывае фінансовы крызіс, бо с прычыны недастачы караблёў яна ня можэ вывазіць сваіх прадук- А ў Эуропе недахватка гэтых прадуктоў вызывае ўсё болей узрастаючую даражыню. Калі вайна скончыцца, дык сусьветные рынкі неўспадзеўкі і без ніякай задзержкі адчыняцца, і з гэтаго вынікнуць страшэнные варункі і аграмадные гаспадарскіе труднасьці. Калі-ж вайна будзе трываць далэй, дык гэта роўназначна **канцу Эуропы**. Эуропа абернецца ў вялікі магільнік цывілізації. „Калі мы прадоўжым вайну, не рахуючы часу на гадзіны, дык руіны засыплюць і нас, і мы, як мерцьвякі, ня будзем ужо карыстаць с пладоў пабеды“.

З Новым Годам!

На мяжы двох гадоў людзі робяць агляд мінуўшаго і загадываюць аб будучыне. І звычай гэты мае пад сабой цьвёрды грунт: бо будучына неразрыўна звязана з мінуўшчынай, бо тое, што нас жджэ, мае свае карані ў тым, што было.

Агледаючыся на мінуўшый год, мы с чыстым сумленьнем можэм сказаць, што беларусы — прынамсі іх нацыянальна-сьведомая інтэлігенція, астаўшаяса на роднай зямлі, — споўнілі тое, чаго ад іх вымагаў перэжываны момэнт. Ня гледзячы на сваю малую лічбу, грамадка беларускіх інтэлігентоў у сталічным месьці нашаго Краю зразумела, якую вялікую задачу ускладае на яе гэты гісторычны момэнт, зразумела, што калі цяпер беларускі народ не падасць свайго голасу, дык яго жджэ поўнае забыцьцё на вечные часы. І на гэтым грунці зыйшліся ўсе жывые беларускіе сілы — бяз розніцы партій і палітычных паглядоў і ўсе яны пачалі дружную культурную і палітычную работу дзеля свайго народу і Краю.

Культурная работа выявілася ў тым, што сперша ў Вільні, а пасьля і ў іншых мейсцох пачалі ладзіцца беларускіе школы, на аткрытых у Вільні і ў Сьвіслачы вучыцельскіх курсах спасобіліся вучыцелі для тых школ, апрацовываліся і выдаваліся кніжкі да школьнай навукі. А поруч с такой працай дзеля ўзгадаваньня падрастаючых пакаленьнёў велася работа дзеля здаволеньня духовых патрэб усяго беларускаго грамадзянства: залажыўся рад грамадзкіх організацій, наладзіўся тэатр беларускі і хоры, газэта і т. д.

Грамадзянство нашэ паказало, што яно дасьпело і мае сваю палітычную думку, каторую выявіло так ярка ў радзі палітычных выступленьнёў на пісьме і словам, на з'ездах народоў у Штокгольмі і Лозанне, ўрэшці — на страніцах сваей ядынай пакуль-што газэты. Яно ясна сказало, што ў яго жыве памяць аб супольным з літоўскім народам вольным жыцьці ў колішнім Вялікім Князьстве Літоўскім; сказало, што і ў будучыне беларусы хочуць будаваць новы лад на сваей зямлі супольне з літвінамі, хочуць, каб беларускіе і літоўскіе землі, адваёваные ад Расеі, станавілі суцэльны, неразздзельны вольны Край, дзе згодна жылі-бы ўсе яго народы—бяз розніцы нації.

Палітычные выступленьня беларусоў, апіраючыся на іх культурнай рабоці і на выказанай жыцьцёвай сіле, не павінны астацца

гяз воткліка: вось жэ, ўжо 1916 бод даў нам прызнаньне нямецкай уласьцю правоў беларусоў, як асобнай нацыі. Гэтак сама і наша творчая культурная праца,—як той ком сьнегу, што, кінуты з гары, пяціць у даліну і з нячутай шыбкасьцю вырастае ў аграмадную глыбу,—павінна развівацца ўсё болей і болей, захопліваючы што-раз шырэйшые кругі. На гэта дае нам надзею мінулый год — гэты найцяжэйшы год у нашым жыцьці, калі беларусы стаўлялі толькі першые крокі самабытнаго культурнаго і грамадзкаго жыцьця.

Цяжкі быў мінуўшый год і затым, што забраў многа ахвяр с-паміж лепшых сыноў народу. Ня лічучы тых, што пралілі сваю кроў на вайне, сьмерць вырвала с-паміж нас адну з найлепшых работніц на роднай ніве — сьв. п. Алёізію с Пашкевічоў Кейрысовую, шырока вядомую пад імем «Цёткі». А там, у Міншчыне, ўжо с таго боку крывавай мяжы, зышоў са сьвету найстарэйшы прэдстаўнік беларускаго руху да нацыональнаго адраджэньня — сьв. п. Аляксандар Ельскі. І, агледаючыся на пяражытае ў 1916 гаду, мы с пашанай і жалем скланяем сваё галовы перад іх магілами.

Але ня згіне дарма праца як памершых, так і жывых сыноў Зямліцы нашай. Той новы год, што сягоньня настаў, павінен даць плён с пасеяных у мінулым зерня. І на парозі яго мы, паводлуг старадаўнаго звычаю, звертаемся да ўсіх братоў нашых з гарачым жаданьнем, каб хваціло ў іх сіл сабраць той плён, каб не апалі рукі ў далейшай рабоці, хоць мо' не раз ешчэ прыдзецца пяражыць цяжкіе момэнты!

Дай Бог шчасьце вам і долю
ўсім, хто сьлёзы праліваў,
хто у бедным родным полю
зерне праўды засеваў!

Сусьветная вайна у 1916 г.

Надзеі як ваенных паваг, так і звычайных людзей, што 1916 год прынясе канец сусьветнай вайны, ня споўніліся.

У першай палавіне 1916 году былі два наступленьня: нямецкае —пад Вэрдэнам і аўстрыяцкае — ў палудзенным Тыролі. Абодва наступленьня ў першы момэнт былі удачные, і можна было думаць, што яны сур'ёзна адаб'юцца на ходзі вайны. Быў момэнт, калі здавалося, што для Вэрдэну настаў канец, і гэтак францускі фронт будзе пярэрван у тым мейсцы, дзе зыходзяцца фронт паўночны і ўсходні. Ня менш удачным у самым пачатку было і наступленьне аўстрыякоў у палудзенным Тыролі. І тут быў момэнт, калі здавалося, што аўстрыяцкі клін разарве італьянскі фронт, што аўстрыякі дойдуць пабедна да Вэнэціі і адрэжуць італьянскае войско, якое стаяло на фронці Ізонцо. — Тады ворагі двайным наступленьнем сваім: расейскім — на валынскім, англіцка-францускім—па фронці Соммы, — не далі немцам і аўстрыякам выкарыстаць удач пад Вэрдэнам і ў Тыролі. Націск расейцоў пад камандай Брусілова меў на мэці ня толькі адцягнуць аўстрыяцкіе сілы ад Італіі, але і тое, як відаць с самаго географічнаго палажэньня, каб прымусіць Румынію прылучыцца да саюзьнікоў. Трэба прызнаць, што наступленьне Брусілова было вельмі ўдачнае: аўстрыякі з вялікімі стратамі людзьмі і ваеннымі матэр'яламі былі значна адціснуты на заход, і быў момэнт, калі сур'ёзна баяліся прарыву ўсяго аўстрыяцкаго фронту. Каб паправіць палажэньне на Валыні і ў Галічыне, цэнтральные дзяржавы былі прымушэны з грунту змяніць размешчэньне сваіх сіл. Аўстрыякі значную часць войск, наступаўшых проці Італіі, перакінулі на ўсход, а немцы былі прымушэны спыніць свае опэрацыі пад Вэрдэнам і, значна аслабіўшы свой заходні фронт, пасляць войско ў Галічыну і Валынь. — З гэтаго французы і англічане скарысталі дзеля контратакі пад Вэрдэнам і магутнаго наступленьня на Сомме.

Пад той час выступіла ў сусьветнай вайне Румынія, ацаніўшая лішне высока удачу Брусілова. Ня толькі саюзьнікі, але і грамадзянство цэнтральных дзяржаў думало, што выступленьне Румыніі развяжэ пытаньне, хто пераважыць у сусьветнай вайне. І трэба прызнацца, што запраўды злажылося вельмі сур'ёзнае палажэньне. Тады за начальніка штабу вялікай глаўнай кватэры і, значыць, фактычным кіраўнікам усіх сіл цэнтральных дзяржаў на заходзі і на ўсходзі быў назначэн Гіндэнбург. Ня глядзячы на ведзенае незвычайна вялікімі сіламі англіцка-францускае наступленьне на Сомме, Гіндэнбург пастанавіў кінуць свае сілы перш за ўсё проці Румыніі. Хоць гэткі крок і выдаваўся лішне ўжо сьмелым, — аднак, далейшые удачы паказалі, што плян вялікаго нямецкаго стратэга быў правільны. У зусім кароткім часі злучэные пад кіраўніцтвам Макензэна нямецка-аўстрыяцка-боўгарска-турэцкіе войскі ў пабедным паходзі звавалі Малую Валахію, Вялікую Валахію з Букарэштам і Добруджу. Цяпер ідзе змаганьне за апошнюю часць Румыніі—Молдавію, каторая становіць левае крыло расейскаго фронту. З утратай Молдавіі счэзьлі бы ўсе рэзультаты удачнаго наступленьня Брусілова ў летку 1916 году, — і затым то расейцы пад глаўнай камандай генэрала Сахарова гэтак цьвёрда бароняць апошні ешчэ не зваёваны кусок Румыніі. І ня можэ быць споркі, што на палёх Молдавіі будзе ешчэ многа вострых бітв, праліецца многа крыві перш, чым развяжэцца пытаньне аб яе долі.

Пяцімесячная бітва на Сомме, сперша даволі удачная для англічан і французоў, дайшла таго, што на вузкім адрэзку адціснула нямецкі фронт, ды не здалела яго разарваць.

На Македонскім фронці арміі Сэрайля ўдалося здабыць Манастыр і гэтак дайсьці таго, што Сэрбія формальна ізноў аджыла.

На фронці Ізонцо італьянцам урэшці ўдалося здабыць Гэрц, але да намечэнаго апошняго пункту наступленьня іх усё ешчэ далёка ад фронту, і нельга думаць, каб італьянцы дайшлі да яго.

Гэткіе былі важнейшые ваенные выпадкі ў 1916 гаду Прыглядаючыся да іх і ацэніваючы паводлуг справедлівасьці, трэба сказаць, што ў палажэньні ваюючых старон, наагул, значных змен німа: стратам у адным мейсцы адпаведаюць здабычы у другім і наадварот. Аднак, с прычыны поўнай катастрофы ў Румыніі і банкруцтва надзей саюзьнікоў, трэба прызнаць, што з ваеннаго пагляду 1916 год прынёс цэнтральным дзяржавам значную удачу, с політычнаго-ж і ешчэ болей з экономічнаго пагляду удача вельмі вялікая.

Адбудаваньне Польшчы мае не ваеннае, а толькі палітычнае значэньне. Ня глядзячы на ўсю нашу прыхільнасць да суседняго, братняго нам польскаго народу, атрымаўшаго цяпер незалежнасць, мы павінны зусім безсторонна прызнаць, што ні польскіе легіоны, ні новаладжэная польская армія сур'ёзна на ходзі сусьветнай вайны заважыць ня могуць.

Вайна пэрэносіцца ў 1917 год. Не памыкаючыся прарочыць, можна, аднак, сьмела сказаць, што 1917 год будзе сьведкай канца сусьветнай вайны і ў сусьветнай гісторыі будзе мець такое-ж значэньне, як год 1648 і 1815.

У Вільні і ваколіцах.

× **У навагоднюю ноч** (апавешчэньне). Згодне з загадам Oberbefehlshaber'a Ost, цывільным жыхарам у ночы на 1 студня 1917 году пазволено быць на вуліцах да 1 гадз. пасьля поўначы.

× **«На Антокалі».** Ў панядзелак, 1 студня 1917 г., на Новы Год, у цырку на Лукішскім пляцу беларуская драматычная дружына пад кірункам п. Ф. Олехновіча, на жаданьне публікі, ставіць другі раз п'есу «На Антокалі».

П'еса гэта, ў каторай многа сьпевоў і танцоў, на першым прэдстаўленьні спаткала дужа сымпатычны прыём у публікі, і трэба думаць, што цяпер яна прыцягне яшчэ болей людзей, чым той раз.

Новаму прэдстаўленьню можна суліць поўную ўдачу, бо нават і тых дробных недахватак якіе выявіліся на прэм'еры, цяпер, само сабой, ня будзе.

Цэны вельмі прыступные — ад 25 фэн. да 4 м. Пачатак а 5 гадз.

× **Кватэрніцкае пытаньне.** 28 сьнежня у местовым урадзі адбылося заседаньне камісіі дзеля апекі над пакінутымі дамамі пад маршалкоўствам д-ра Кэрпэра. На заседаньне быў запрошэн і саюз кватэрантоў, каб умовіцца аб помачы саюза пры здачы у арэнду пустых гаспод, у пакінутых дамох аплатным кватэрантам. Прэдстаўнік саюза, сэкрэтар яго Р. Гінцбург, звярнуў увагу на тое, што ўся труднасць развязкі гэтаго пытаньня асновапа на лішне высокіх цэнах, якіе назначае для гэтых кватэр местовая камісія, зложэная з адных толькі гаспадароў дамоў. Ен падаў праект, каб цэны на кватэры назначала асобная установа, — такога характару, як Грамадзянскі Угодлівы Суд, у якой былі бы ў роўным чысьле прэдстаўнікі дамаўласьнікоў і кватэрантоў. Прадседацель камісіі, Рытэль, атказаў на гэта, што камісія, прынімаючы пад увагу пэрэжываны момэнт, назначала цэны на 50% танней, чым даўнейшые. Маршалкуючый д-р Кэрпэр сказаў, што паніжэньне цэн не страшно, а важна засяліць пустые кватэры,—але разам с тым ня трэба давадзіць да лішне рэзкаго агульнаго упадку цэн. Наладжэньне асобнай установы дзеля назначэньня цэн ён лічыць лішне цяжкай справай дый непатрэбнай, бо ён зусім даверае камісіі; у прыпадках споркі развязаць пытаньне можэ Wirtschafts Officier.

Пасьля даволі доўгіх гутарак аб гэтай справе ўсе зыйшліся на тым, што саюз кватэрантоў будзе пасылаць у-ва ўсе цыркулы сваіх упоўнамочэных, каторые, разам с цыркуловымі апекунамі камісіі, будуць агледаць пустые гасподы і назначаць справедлівые цэны на іх. Калі-ж яны між сабой ня згодзяцца, дык спорка будзе прад д-ра Кэрпэра аддавацца на разгляд угодліваго суда.

× **Новые карты на хлеб.** Новые што-тыднёвые карты на хлеб маюць на кожын дзень чатыры адрэзкі, каторые разам даюць права на 200 гр. мукі, або 250 гр. хлеба, або 150 гр. круп і т. д. Замест кожнаго адрэзка (значыць, чверці дзеннай порціі) можна атрымаць у местовых страўнях адну порцію зупы, а за ўвесь дзень—4 порціі. Надалей за кожную порцію зупы, незалежне ад таго, ці яе купляюць, ці даюць дарма, трэба будзе аддаваць чверць дзеннаго адрэзка.

Новае правіло ўводзіцца ад пачатку студня.

× **Курс рубля:** офіцыальны — 1 м. 90 фэн. за рубель; у банках пры прадажы — 2 м. 19½ ф., пры куплі—2 м. 23½ ф.

Пазычковая каса бярэ 6%.

Апавешчэньне

у справе заявак.

Дзеля організацыі урада аб заяўцы жыхароў («Einwohnermeldeamt») у віленскім местовым окрузі ладзіцца рэгістрацыя насяленьня.

Кожын валадзелец дому або упраўляючый домам павінен выразна спісаць ведамасьці аб усіх жыхарох дому на картах дзеля заяўкі паводлуг ведамасьцей, упісаных у пашпартах Обэр Ост. Гаспадар дому або упраўляючый, запаўняючы заявачные карты, можэ карыстаць с помачы бюро перапіскі. У кожным прыпадку ён павінен сваім подпісам або знакам заверыць правільнасць запісу.

Жыхары дому павінны даваць гаспадарам або упраўляючым дамамі ўсе ведамасьці аб сабе, паказваючы свае пашпарты Ober Ost.

Карты, каторые трэба запаўняць, павінны быць узяты гаспадарамі або упраўляючымі дамамі да 10 студня 1917 году у іх міліцыйных цыркулах *). Запоўніўшы іх паводлуг загада, іх трэба самым аддаць назад у сваім міліцыйным цыркуле да 15 студня 1917 году. Падаваць трэба ў белым конвэрці, на каторым павінно быць напісано:

1) імя гаспадара дому, або упраўляючаго, нумэр дому і вуліца, дзе сам ён жыве;

2) вуліца і нумэр дому, дзе жывуць людзі, аб каторых заяўляюць;

3) число ўложэных у конвэрт заявачных карт.

Гаспадароў дамоў, іх упраўляючых і жыхароў дамоў, каторые ня споўняць вышэйпісанаго загаду, ці выпаўняць яго неакуратна, будуць караць паводлуг §§ 138 і 139 новаго расейскаго статуту аб карах.

Вільна, 28 сьнежня 1916 г.

Der Deutsche Stadthauptmann
Polizei Verwaltung
з. м.
Kessler,
Капітан.

*) Для жыхароў ваколіц віленскаго местоваго округа, якіе знаходзяцца за межамі места, цыркулы назначэны гэтак:

Цыркул II, Острабрамская 36, для ваколіц:
Рыбішкі, Купрыяншкі, Навое, Доўгі, Дубнікі, Коміны, Падвысокае, Падупрыяншкі, Мешканцы, Падкаляцоўка.

Цыркул IV, Кальварыйская 21, для ваколіц:
Боутупе, Жураўцы Новые, Шышкіні, Трынопаль.

Цыркул V, Піўная 16, для ваколіц:
Маркуце, Горы, Тапашышкі.

Цыркул VI, Зарэчная 16, для ваколіц:
Пушкарня, Леонішкі.

Цыркул VII, Гарбарская 5, для ваколіц:
Волокуне, Рэкацішкі, Віршубка, Швайцары, Гурайцы.

Цыркул VIII, Орэнбурская 5, для ваколіц:
Бурбішкі, Крапіўніца, Воўчая Лапа, Навасёлкі, Даліны, Панары, Румянцы.

Цыркул IX, Вясёлая 5, для ваколіц:
Крыжоўка і Юстыноўка.

ЗАГАД.

На моцы Найвышэйшаго загада з 22 лістапада 1916 г. («Armee—Verordnungsblatt», Nr. 326 B I 2) для ўсіх зямель упраўленьня Вільна—Сувалкі выдаецца ніжэйпісаны паліцэйскі загад:

§ 1.

Кожын, у каго ёсць коні, павінен усіх сваіх каней прывясьці ў камісію дзеля агляду іх і набору, якіе адбудуцца, пачынаючы ад 3.I.1917, паводлуг загаду Этапнай Інспэкції 10.

§ 2.

Хто ня споўніць гэтаго, таго карацімуць вастрогам да 6 месяцоў або штрафам грашмі да 6.000 марак. Калі-ж штрафу грашмі нельга ўзяць, дык замест кожных ад 3 да 30 марак назначаецца 1 дзень арэшту ці вастрогу.

Апрыч гэтаго непрыведзеных каней будуць конфіскаваць.

§ 3.

Гэты паліцэйскі загад мае сілу ад дня апавешчэньня яго.

Вільна, 28 сьнежня 1916 г.

Глаўнакамандуючый 10 Арміей
падп. v. Eichhorn,
Generaloberst.

З усяго Краю.

Гадоўля сьвіней.

КОЎНА. Дзеля выкарыстаньня кухонных адпадкоў граданачальнік дае сьвіней. Сьвіней даюць без ніякай заплаты с тым, што яны павінны быць вернены назад. За прырост вагі будуць даплачываць паводлуг найвышэйшых цэн. Калі сьвіні будуць куплены, дык за іх так сама будуць браць паводлуг найвышэйшай цаны, і тады яны астаюцца на ўласнасьць купляючаго, каторы сам можэ іх біць.

Незвычайны век.

МІТАВА. У бібліотэцы музэю, ў сабраньні аўтографоў ёсць, між іншым, гэткая заметка (па нямецку): „У Полацку, ў Літве, як пішуць газэты, нідаўна памёр чэлавек, катораму было 180 гадоў. Цікава даведацца: 1) ці вестка аб ягоным веку—справедлівая; 2) біографія і спосаб жыцьця гэтаго чэлавека".

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

«Вайна да канца!»

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А. „Глаўнакамандуючый выдаў 25.XII прыказ для арміі і флоту, ў якім, між іншым, кажэ:

„Сілы ворагоў, як відаць, канчаюцца, а тым часам моц Расеі і яе саюзьнікоў безупынна ўзрастае. З гэтай прычыны Нямеччына неўспадзеўкі прэдлажыла мірные перагаворы. Але для гэтаго час ешчэ не настаў. Выпаўненьне задач Расеі: здабыцьце Константынополя і марскіх пралівоў і адбудова вольнай, цяпер раздзеленай на тры часьці Польшчы—ешчэ не забаспечэны. Я не сумеваюся, што кожын верны сын Сьвятой Русі пераконан, што мір можэ быць дадзен ворагам толькі тады, як яны будуць выгнаны з нашай зямлі і пабіты да канца. Значыць, будзем цьвёрдымі ў нашай веры ў поўную пабеду. І Усемагучый паблагаславіць нашы знамёны. Ен дасьць нам мір, адпаведны да геройскіх учынкоў маіх слаўных войск, — мір, за каторы патомные пакаленьні будуць славіць вашу памаць".

«Нов. Вр.» пішэ: „Апрыч цара і генэрала Рузскаго апавесьцілі прыказы да войск ешчэ генэралы Брусілов і Эвэрт; яны кажуць аб патрэбі ваяваць далей—да аканчацельнай пабеды".

Увага: Так пышнымі і громкімі фразамі стараюцца ашукаць народы Расеі і расейскіх салдатоў у справе запраўднаго палажэньня!

Жаданьне міра.

КОПЭНГАГА. Паводлуг „Нов. Вр.", па ўсей Расеі гэтымі днямі раздаваліся праклямацыі з жаданьнем міра.

Рэзолюцыі работнікоў проці выдаленьня работніцкіх дэпутатоў з Г. Думы жадаюць ад правіцельства замірэньня.

Палітычнае палажэньне.

ЛОНДОН. «Daily Chron.» даносіць с Пецярбурга, што палітычнае палажэньне не змянілося.

Трэпову не ўдалося ўлажыць аднародны габінэт.

Здароўе Протопопова то папраўляецца, то ізноў псуецца.

З'езд земств і мест, назначэны ў Маскве, у апошні момант забаронены.

Хвароба Мікалая Мікалаевіча.

ШТОКГОЛЬМ. Як даведалася «Рэч», Мікалай Мікалаевіч цяжка захварэў у Тыфлісе. З гэтай прычыны ён не здалее прыняць каманду над расейска-румынскімі сіламі ў Молдавіі.

Аб палажэньні ў Румыніі.

ПЕЦЯРБУРГ. Расейскіе ваенные кругі с прычыны прыпадкоў у Румыніі кажуць:

Расейска-румынскіе войскі адыходзяць на поўнач і пакінулі ў Добруджы толькі ар'ергард. Глаўные сілы цьвёрда сьцерагуцца передчаснаго спатканьня з ворагамі, бо расейская глаўная камаңда мяніцца захаваць сваё войско ў цэласьці дзеля опэрацій пры больш выгодных варунках.

Новая страта.

БЭРЛІН. Адна з нямецкіх падводных лодак у Паўночным Ледавітым акіані, на ўсходзі ад Нордкапу, арэштавала параход расейскаго дабравольнаго флоту «Сухан». Параход вёз ваенные матэр'ялы і ішоў з Амэрыкі у Архангельск. На ім было 100.000 шрапнэлёў, 75.000 гранат, 150.000 гранатных гільз, 250.000 галовак да гранат, 100.000 іншых галовак, 150.000 кілёгр. узрыўчатаго матэр'ялу, 175.000 кілёгр. пораху, 40.000 кілёгр. чорнаго пораху, 127 гранат 30-цэнтымэтровых, 150 цыліндроў с квасам, 1.230.000 кілёгр. волава, 7 грузавых самаходоў, 200.000 вязак скуры на падошвы, 500 шпуль калючаго дроту і 6.000 штук рэльсоў для чыгункі.

З усяго сьвету.

Каранацыя караля Вэнгрыі.

БУДАПЭШТ. Кароль і каралева прыбылі ў сталіцу, пачэсна вітаные народам.

БУДАПЭШТ. З вялікай урачыстасьцю, згодне з гісторычным рытуалам, адбылася каранацыя аўстрыяцкаго імператара і жонкі яго на караля і каралеву Вэнгрыі.

Аб французскіх соцыялістах.

БЭРЛІН. «Vorwärts» пішэ, што трудна зразумець думкі французскіх соцыялістоў, каторые гатовы за абмылкі расейскай стратэгіі плаціць французскім мясам і крывёй.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

29 XII. Заходні тэатр:

Фронт нямецкаго Насьледніка: На заходнім беразі Маасу, ля вяршыны 304 і на палудні ад Мёртваго Чэлавека, былі зроблены наступленьня на французскіе пазыціі, каторые дайшлі да другой і трэйцяй лініі іх. Узяты 222 палонных салдат, 4 афіцэры і 7 кулемётоў.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Нічога выдатнаго.

Фронт эрц-герцога Іозэфа: Палудзеннае крыло армейскай групы, у звязі з опэрацыямі ў Вялікай Валахіі, пасунулося ў горы на ўсход. Нямецкіе і аўстрыяцка-вэнгерскіе войскі ў гарыстай ваколіцы на ўсходнім фронці ў Семіградзіі здабылі штурмам некольркі пазыцій. Узяты 1400 палонных расейцоў і румыноў, 18 кулемётоў і 3 гарматы.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: На левым крыле 9 арміі баварскіе і аўстрыяцкіе войскі зламалі ў гарах сільны адпор злучэных ворагоў і дайшлі да Думітрэсту, ў 20 верстах ад Рымніку-Сарат. Праваe крыло прабілося між адрэзкам Рымніку і ракой Буцауль, здабыло некольі упорна бараніўшыхся вёсак і не дало расейцам часу задзержацца на загадзя прыгатаваных пазыціях між азёрамі. Тут узяты 1400 палонных расейцоў, 3 гарматы і некольні кулемётоў.

У Добруджы здабыт Рахэль.

Македонскі фронт: Без выдатных прыпадкоў.

30.XII. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У ваколіцах Лільля, на паўночным беразі Соммы і на паадзінокіх адрэзках фронту Эн агонь ад часу да часу крапчэў. Наступленьня англійскіх і французскіх патрулёў адбіты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На левым беразі Маасу французы за дзень не раз ішлі у атаку пасьля падгатоўкі агнём, але былі адбіты.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Пры благой пагодзі—звычайные стычкі каля акопоў.

Фронт эрц-герцога Іозэфа: У засыпаных сьнегам лясістых Карпатах—удачные патрульные опэрацыі нямецкіх егроў. У семіградзкіх гарах каля граніцы нямецкіе і аўстрыяцкіе войскі, ня гледзячы на цьвёрды адпор, ўварваліся на ўмацаваные пазыцыі, адбіваючы сільные контратакі, ў каторых расейцы пакінулі ў нашых руках 10 афіцэроў, 650 салдатоў і 7 кулемётоў, пайшлі далей упярод.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Нашы неутамімые войскі гоняць

Міхайло Грушэвській.

(Да яго 50-летняго юбілею).

У мінуўшым месяцу сьнежню украінскае грамадзянство спраўляло 50-летнюю гадаўшчыну ураджэнія вядомаго грамадзкаго працаўніка і вучонаго, прафэсара Міхайлы Грушэвскаго. Абшырные статьці аб ім памясьцілі ўсе украінскіе часопісі, якіе выходзяць за межамі Расеі (ў самай Расеі украінскіе газэты ўсе пазакрываны правіцельствам), — хаця сам юбіліят знаходзіцца ў Маскве, куды яму нідаўна пазволілі прыехаць са ссылкі ў Сімбірск і Казань.

Радзіўшыся ў межах Расейскай дзержавы, Міхайло Грушэвській скончыў тут гімназію і унівэрсытэт і тут же спасобіўся на прафэсара, працуючы спэцыяльна над гісторыей сваей бацькаўшчыны Украіны. Здабыўшы вучоны тытул, яго запрасілі на катэдру украінскай гісторыі у Львові. Тут ён зразу станоў наперадзі украінскаго літэратурнаго руху, сам многа пісаў у украінскіх часопісях, чытаў публічные лекціі аб пытаньнях, звязаных з украінскім адраджэньнем, урэшці, ўступіўшы ў нідаўна наладжэнае „Науковае Таварыство ім. Шэвчэнка", стаўся душой гэтаго таварыства, а ад 1897 году і формальным галавою яго. Яго працай „Науковае т-во ім. Шэвчэнка" дайшло такой вагі, якую у іншых народоў маюць Акадэміі Наук.

Ня гледзячы на гэткую рознародную работу, праф. Грушэвській пачаў пісаць сваю монумэнтальную працу — абшырную Гісторыю Украіны. Першы том яе выйшоў у 1894 г., а дагэтуль усяго выпушчэны ў сьвет 7½ вялікіх тамоў, і аўтор дайшоў ешчэ толькі да Хмельніччыны.

Паводлуг думкі пр. Грушэвскаго, ў 1898 г. пачаў выходзіць вельмі сур'ёзны літэратурна-грамадзкі месячнік „Літэратурно-Науковый Вістнык", згуртаваўшый найлепшые украінскіе сілы. А следам за гэтым Грушэвській организуе цэлы рад грамадзкіх установ і таварыств, каторые маюць на мэці развіваць украінскае пісьменство, выпускаючы ў сьвет масу украінскіх кніжэк.

М. Грушэвській стаўся асабліва вядомым між шырокімі грамадзкімі кругамі як сваімі палітычнымі і на грамадзкіе тэмы стацьцямі ў часопісях, так ешчэ болей сваей кароткай гісторыей Украіны, напісанай па-расейску („Очерк Исторіи Украинскаго Народа", 1904 г.). Працы яго друкавала і пецярбурская Акадэмія Наук, у каторай пр. Грушэвській меў вялікую пашану.

Як с сур'ёзным, цьвярозым палітыкам, з ім вельмі лічыліся і расейскіе палітычные кругі болейменей лібэральных кірункоў. Затое з дзікай ненавісьцю нападалі на яго расейскіе нацыяналісты і чорнасоцінцы, вінаваючы яго ў розных выдуманых „праступках", як «здрайцу» Расеі і т. д. І калі Грушэвській, як расейскі падданы, прымушэн быў у пачатку вайны выехаць з Аўстрыі ў Расею, — яго маскалі арэштавалі ў Кіеві і выслалі перш у Сімбірск, пасьля ў Казань, ды адтуль, у канцы, на стараньня групы прафэсароў—членоў Гасударственай Рады, пазволілі яму прыехаць у Маскву ды тут жыць.

Праф. Грушэвській добра вядомы і ў беларускім грамадзянстве, да каторага ён заўсёды аднасіўся са шчырай прыхільнасьцю, думаючы аб аблізкеньні двох братніх народоў — украінскаго і беларускаго. У сваім „Літ.-Наук. Вістн." ён ахвотне даваў мейсцо стацьцям аб беларускім руху да нацыональнаго адраджэньня і сам звертаўся да беларускіх пісьменнікоў аб гэткіе стацьці. І беларусы цяпер, у 50-летнюю гадаўшчыну ураджэнія паважанаго прафэсара і грамадзкаго работніка, шлюць яму свой шчыры прывет і жычэньня як-найдаўжэйшай карыснай працы для братняго нам Украінскаго народу.

А. Н.

на ўсім фронці між гарамі і Дунаем адступаючых ворагоў. У удачных бітвах яны дайшлі да лініі Віцыруль—Сутэсті—Слобопія (на палавіне дарогі з Румніку-Сарат у Плагінэсті).

Македонскі фронт: Невялікіе патрульные сустрэчы ў даліне Струмы.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА 28.XII. **Усходні тэатр**: (гл. нямецкае апав.).

Італьянскі тэатр: Без выдатных прыпадкоў.

ВЕНА 29.XII. **Усходні тэатр**: (гл. нямецк. апав.).

Італьянскі тэатр: Учора на плоскагоры Карст агонь італьянскай артылеры быў жывейшы. У даліне Віппаха адзін наш ваенны лятун збіў самалёт ворагоў.

ВЕНА. 30.XII. **Усходні тэатр**: (гл. ням. апав.).

Італьянскі тэатр: Нічога новага.

Сьмерць лятуна.

БЭРЛІН. Паручнік Лефэрс загіб сьмерцю героя ў бітве на паветры.

Гэта быў адзін с самых выдатных лятуноў і кавалер ордэру «Pour le Merite».

Палажэньне у Англіі.

ЛОНДОН. Ніжняя Палата. Новы міністэр сельскай гаспадаркі сказаў: „Палажэньне—сур'ёзнае, бо мы, шчыра кажучы, знаходзімся ў горадзі як бытцым у асадзі“. У канцы прамовы міністэр сказаў, што засеяные жытам і бульбай паля Англіі перэважаць у развязцы пытаньня аб пебедзі ці разгромі ў гэтай вялікай вайне.

У Грэцii.

АФІНЫ. Усемі цыклядскімі астравамі цяпер упраўляюць чыноўнікі, назначэные правіцельствам Вэнізэлоса.

Вайна да канца!

БЭРЛІН. Нямецкі Імператар выдаў прыказ да арміі і флоту, ў якім, між іншым, гаворыцца:

„Вы—пабедзіцелі на ўсіх ваенных тэатрах на сушы і на моры. З ненарушымай верай і гордай надзеяй углецаецца на вас Бацькаўшчына. Безпрыкладны ваенны дух, які пануе ў вашых радах, ваша нязломная воля дайсьці пабеды, ваша любоў да Бацькаўшчыны даюць мне заверэньне, што ў новым годзі пабеда астанецца за намі“.

ЛОНДОН. «Daily Telegr.» даведалася, што атказ саюзьнікоў на нямецкае прэдлажэньне міра напісан у Парыжу. Вільсон атрымае тэкст яго, каб аддаць цэнтральным дзержавам. Тады будзе ясна як для ваюючых, так і для нэутральных гасударств, што німа надзеі, каб саюзьнікі дзеля міра калі-колечы адракліся ад магчымасьці дайсьці пабеды, ўважаючы, што гэткі мір, пакуль будзе трываць ваенная моц Нямеччыны, будзе „нямецьім“ мірам. Атказ будзе вельмі падробны і дасць выясьненьне, дзеля чаго саюзьнікі вядуць вайну; ў ім будуць пастаўлены варункі міра, зусім непадобные да старых заверэньнёў на паперы.

Агенцтво Рэўтэра даведалося, што саюзьнікі абменіваюцца паглядамі на нямецкае мірнае прэдлажэньне. Пастанова аб атказе на амэрыканскую ноту яшчэ ня прынята, і нельга спадзевацца, каб яна была зроблена перш. чым будзе дадзен атказ саюзьнікоў на нямецкае прэдлажэньне.

БЭРЛІН. Розные газэты пішуць, што ў Лондон прыйшла другая нота Вільсона—як дапаўненьне да першай. Яна не адаб'ецца на паглядах саюзьнікоў. Англія пашле свой атказ на мірнае прэдлажэньне цэнтральных дзержаў у суботу. У атказе, наагул, будуць паўторэны заявы Ллойда Джорджа.

За мір.

КОПЭНГАГА. Даньскае, Норвэжскае і Швэдзкае правіцельствы прылучыліся да выступленьня Вільсона.

Глаўны урад норвэжскага работніцкага саюза паслаў Вільсону гэткую тэлеграму: „Норвэжская соцыал-дэмократія, каторая становіць трэйцю часць выбаршчыкоў, вітае энэргічную работу прэзыдэнта“.

Даньскіе соцыал-дэмократы паслалі Вільсону гэткую тэлеграму: „Даньская соцыал-дэмократія высказывае свой спогад і сваё найглыбейшае жаданьне, каб вашы крокі дайшлі удачы“.

Спіс ваенна-палонных з нашага краю.

З Вільні і Віленскай губэрні.

Табор для ваенна-палонных Puchheim.

1 Батальён.

Алешко Александар, Сіродвічы.
Бурлакоў Лазар, Качанік.
Баўтрук Іван, Ніўка.
Белый Мікалай, Дзенісаво.
Белоў Дзімітр, Мільціно.
Бальшовіч Захар, Брусы.
Балдін Сяргей, Леді.
Бісюк Андрэй, Замосць.
Боўшыч Грыгор, Ошмяна.
Дзімітрыеў Грыгор, Князэй.
Дашкевіч Аляксей, Дзем'ян.
Дзевятнікоў Ілья, Ушткі.
Дыдлеўскі Піліп, Манькоўцы.
Грыгель Ілья, Льдоцы.
Гарневіч Пётр, Вільня.
Горышын Васіль, Догаса.
Грюк Мікалай, Яново.
Лабкоўскі Іван, Белеўцы.
Пакладок Лука, Цякінцы.
Парчуч Якаў, Задвор'е.
Панковіч Александар, Заполье.
Плотнікоў Вавіла, Вешкі.
Папоў Язэп, Почынок.
Скрыпка Марк, Колпеўцы.
Снапок Ігнат, Вінаградоў.
Шлінгель Язэп, Навасёлкі.
Цімафееў Аляксей, Лашово.

3 Батальён.

Якоболеў Сяргей, Роскоты.
Касоль Іван, Ортубок
Поркалоў Іван, Узурово.

5 Батальён.

Захароў Тодар, Кукляны.
Адамоў Пётр, Рублі.
Бузэнкоў Нэстор, Сьвір.
Камкоў Лазар, Дзімеліка.

Табор для ваенна-палонных Tuchel.

Белюс Барыс, Вільня.
Новіцкі Бальтазар, Бэйнашэ.
Якроіч Станіслаў, Мачучы.
Раўдіс Мацей, Гэрыканцы.
Міленскі Вігенд, Мэрэч.
Высоцкі Гіполіт, Просы.
Плубянка Адам, Кляшэ.
Баневіч Александар, Вілейка.
Сінкевіч Болеслаў, Вільня.
Кіндур Альбін, Лінтманы
Вашчылоў Міхаіл, Васілішкі.
Вішнеўскі Броніслаў, Сьнега.
Кавалевіч Іван, Парэччэ.
Ігнатовіч Антон, Дземечэў.
Пінто Аляксей, Вокане.
Аноп Язэп, Белая.
Камінскі Ігнат, Вусне.
Ацыковіч Грыгор, Чэбаі.
Скурачунак Язэп, Шышкі.
Ігначук Антон, Загоры.
Усьціновіч Ягор, Калодцы.
Цярэшка Пётр, Слабодка.
Мордас Констанцін, Мордасы.
Касмач Грыгор, Хотатаічы.
Башкоўскі Іван, Ганцічы.
Вальковіч Ягор, Варані.
Мірыноўскі Ян, Мэйшагола.
Лебэндзевіч, Вінцэнты, Дямнэкі.
Галавач Іван, Агароднікі.
Гундро Сыльвэстар, Борці.
Сасноўскі Якаў, Вільня.
Стэфановіч Язэп, Почытва.
Станкевіч Станіслаў, Вільня.
Лучын Іван, Свейск.
Сувы Пётр, Забельцы
Болтріс Франц, Коцкаў.
Матуйза Станіслаў, Друскенікі.
Бальмэда Іван, Чэрневічы.
Седзюкевіч Іван, Рыга.
Маслоўскі Юльян, Косьцецізна.
Шынкоўскі Вінцэнт, Пэцмэстэр.

(Далей будзе).

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар В. Ластоўскі.